

prof. dr hab. Jarosław Karpacz
Instytut Zarządzania
Wydział Prawa i Nauk Społecznych
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Kielce 10.09.2023 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Pułym
pt.: *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce*,
napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Barbary Bojewskiej, prof. SGH

Wstęp – podstawy formalne recenzji

Podstawą sporządzenia recenzji pracy doktorskiej mgr Katarzyny Pułym pt.: *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce* jest skierowane do mnie przez prof. dr hab. Marię Aluchnę Przewodniczącą Rady Naukowej dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości pismo z dnia 4 lipca 2023. Tą drogą poinformowano mnie o powołaniu przez tę Radę Naukową na recenzenta ww. rozprawy. Jednocześnie wskazano, że przewód prowadzony jest w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

Zasadniczym przedmiotem tego zlecenia jest ocena realizacji wymagań określonych w stosowanych aktach prawnych regulujących tę kwestię. Dlatego została ona skierowana na ustalenie czy:

- przedłożona autorska dysertacja stanowi wyraz ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydatki w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości,
- w przedłożonej dysertacji Kandydatka wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej,
- przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Ocena przedłożonej rozprawy

W mojej ocenie rozprawa doktorska *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce* stanowi oryginalne rozwiązanie poprawnie zidentyfikowanego problemu naukowego, którego istota sprowadza się do rozpoznania zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym w Polsce oraz czynników zewnętrznych i wewnętrznych ograniczających możliwość wprowadzenia innowacji w tych podmiotach.

Samo zagadnienie nie jest nowe. Jednak za nowatorskie uważam przeprowadzenie badań empirycznych skierowanych na odsłonięcie przesłanek ich wprowadzenia przez przedsiębiorstwa produkcyjne tworzące istotny segment sektora budowlanego.

Co więcej, ważność podjętego tematu wzrasta, gdy uwzględnić duże znaczenie całego sektora dla gospodarki i społeczeństwa, a zdaniem Crozeta i Mileta (2017) decydenci promują jego rozwój jako środek do przewycięzania spadku PKB i zatrudnienia w podmiotach tego sektora. Jedną ze ścieżek w kierunku tego rozwoju wiedzie poprzez opracowywanie i wdrażanie innowacji. Mimo to badania nieczęsto nastawione są na identyfikację determinant zachowań innowacyjnych firm w tym sektorze, a w szczególności w jego segmencie produkcyjnym. Z tego względu wykonane przez Autorkę badanie uważam za ważne z perspektywy uzupełnienia wiedzy o działalności tych firm. Ponadto ważność tego przedsięwzięcia badawczego umacnia fakt, że wytwarzane przez te firmy produkty charakteryzują się wysoką heterogenicznością a dodatkowo – pod wpływem presji środowiskowej – silną orientacją na poszukiwanie efektywnych sposobów na wykorzystywanie zasobów i równocześnie wzmoczoną kontrolę emisji szkodliwych substancji. Co więcej, także i to zjawisko nie nazbyt często znajduje się w kręgu zainteresowań badaczy. Dlatego z tym większym zadowoleniem należy przyjąć podjęte w dysertacji zagadnienie, które zostało sprowadzone do wyjaśnienia determinant innowacyjności przedsiębiorstw produkcyjnych współtworzących sektor usług budowlanych.

Zmierzając w tym kierunku, czyli do wypełniania naszkicowanej luki poznawczej, Autorka sformułowała cztery równorzędne i odnoszące się do różnych płaszczyzn poznania pytania badawcze (s. 118-119 rozprawy):

1. *Jak kształtuje się zdolność do innowacyjności przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym w Polsce?*
2. *Jakimi przesłankami do wdrażania innowacji kierują się menedżerowie przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym w Polsce?*
3. *Jakie uwarunkowania zewnętrzne mają największy wpływ (sprzyjają lub ograniczają) na innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym w Polsce?*
4. *Jakie uwarunkowania wewnętrzne mają największy wpływ (sprzyjają lub ograniczają) na innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym w Polsce?*

Zasadniczo treść tych pytań nie budzi większych zastrzeżeń. Tym bardziej, że pytania te korespondują z celem głównym i celami szczegółowymi rozprawy. Celem głównym jest rozpoznanie *zdolności do innowacji oraz przyczyn wprowadzenia innowacji przez przedsiębiorstwa produkcyjne działające w sektorze usług budowlanych w Polsce* (s. 108 rozprawy). Cel ten został zdeagregowany na zestaw celów szczegółowych w trzech wymiarach tj. poznawczym, metodycznym i aplikacyjnym.

Cele aplikacyjne określono jako:

- *rozpoznanie i ocena zdolności do innowacji przedsiębiorstw produkcyjnych działających w sektorze budowlanym,*
- *identyfikacja czynników skłaniających przedsiębiorców do wprowadzania innowacji w badanym sektorze (z zakresu uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych),*
- *identyfikacja czynników, które ograniczają możliwości wprowadzania innowacji w badanym sektorze (z zakresu uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych) (s. 109 rozprawy).*

W sferze metodycznej celem rozprawy było *skonstruowanie kwestionariusza ankiety do badań poziomu innowacyjności przedsiębiorstw oraz uwarunkowań wdrażania innowacji*. (s. 109). W tym miejscu należy odnotować rysującą się niespójność tego celu z celami poznawczymi. Wskazany kwestionariusz ankiety miał zostać skonstruowany do zbadania poziomu innowacyjności, podczas gdy w treści celu głównego oraz celu poznawczego była to

identyfikacja zdolności do innowacji. Jeśli natomiast było to intencjonalne działanie mające przyczynić się do odsłonięcia poziomu zdolności do innowacji poprzez określenie innowacyjności to wówczas należało takie podejście wyjaśnić w pracy.

Na płaszczyźnie praktycznej cele rozprawy przybrały następującą postać:

- *opis relacji pomiędzy innowacyjnością przedsiębiorstw produkujących materiały budowlane w Polsce, a zidentyfikowanymi przez nie szansami i ograniczeniami (bariery, zagrożenia) wdrażania innowacji, wykazanie różnicowania w podejściu do wdrażania innowacji w poszczególnych grupach przedsiębiorstw,*
- *wskazanie dla menedżerów zarządzających przedsiębiorstwami produkcyjnymi w Polsce:*
  - *jakie uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne sprzyjają innowacyjności przedsiębiorstw działających w sektorze budowlanym,*
  - *w jakim stopniu podejmowane przez nich działania są zgodne z tendencjami panującymi w sektorze, a jakie działania mogą jeszcze podjąć w celu poprawy innowacyjności zarządzanego przedsiębiorstwa (s. 109 rozprawy).*

Moim zdaniem precyzyjniejsze niż ma to obecnie miejsce wyartykułowanie pytań i związanych z nimi celów poprawiłoby czytelność korespondencji między nimi a konkretnymi zamierzeniami i użytymi na rzecz ich pozyskania i analizy metodami badawczymi.

Wnioski z przeglądu literatury były fundamentem dla skonstruowania modelu badawczego. Zasadniczym niedomaganiem prowadzonych w dysertacji rozważań jest niekonsekwencja terminologiczna (np. widoczna między pojęciami innowacyjności i zdolności do innowacji), która w moim przekonaniu może być następstwem nieprecyzyjnego określania koncepcji teoretycznej na bazie, której Autorka podjęła się rozwiązać określony problem badawczy.

W dalszej części recenzji skupię się na ocenie poszczególnych komponentów pracy i wzajemnych powiązań między nimi.

Generalnie poszczególne części z jakich składa się praca tworzą względnie spójną całość.

Tytuł pracy *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce* jest zwięzły i komunikatywny. W zestawieniu z treścią pytań badawczych i celów wykazuje oczekiwaną w tym zakresie kompatybilność.

Konstrukcja pracy jest poprawna. Wyodrębniono w niej wstęp, pięć rozdziałów i zakończenie.

We wstępie Doktorantka przedstawiła argumenty uzasadniające podjęcie tematu oraz treść celu głównego wraz z prezentacją odpowiednio dobranych do ich realizacji metod badawczych. W końcowym fragmencie tej części pracy Kandydatka przedstawiła opis zawartości poszczególnych rozdziałów. Generalnie tę część dysertacji oceniam pozytywnie. Tym bardziej, że prowadzony w niej wywód jest logiczny.

W rozdziale pierwszym *Uwarunkowania innowacyjności przedsiębiorstw – ujęcie teoretyczne* na podstawie wyników ustaleń literaturowych Autorka zaprezentowała definicję pojęcia innowacyjności. Ważnym elementem tego rozdziału były rozważania na temat pomiaru innowacyjności, których efektem było zestawienie proponowanych jej mierników (por. tabela 1). W dalszej części tego rozdziału uwaga badawcza Doktorantki została skoncentrowana na innowacji. Wskazała ich znaczenie dla przedsiębiorstw oraz przedstawiła różne podejścia do ich klasyfikacji. Na tym tle scharakteryzowała innowacje produktowe i procesowe. Treść tego rozdziału domykają ustalenia poczynione w odniesieniu do rozpoznanych w literaturze przesłanek oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych tworzenia innowacji, czynników wpływających na ich wdrażanie (lub też jego zaniechanie), a także typów strategii innowacyjnych.

W rozdziale drugim *Innowacyjność przedsiębiorstw w badaniach* przedstawione zostały wyniki przeglądu literatury dotyczącej tytułowego zagadnienia oraz badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny dotyczące zdolności polskich przedsiębiorstw do wdrażania innowacji. Zawarte w tej części pracy ustalenia stanowią tło zarysowujące badany problem.

Rozdział trzeci rozprawy *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce w badaniach* poświęcono opisowi badań, jakie zostały przeprowadzone na przestrzeni ostatnich lat w Polsce w odniesieniu do innowacyjności przedsiębiorstw sektora budowlanego. W tym rozdziale dokonano także charakterystyki przedsiębiorstw

produkcyjnych działających w obrębie tego sektora gospodarki. Generalnie zaprezentowane w tej części pracy treści stanowią szkic makroekonomicznego kontekstu działalności tych podmiotów.

Z kolei w rozdziale czwartym *Metodyka badawcza* opisano cel badań, model badawczy i związane z nim założenia. Pozytywnie – z perspektywy wymagań pracy doktorskiej – oceniam zastosowany sposób doboru próby badawczej, liczebność badanej populacji, jak również metodę przeprowadzenia badań oraz analizy pozyskanego materiału empirycznego. W moim przekonaniu wydłużenie terminu badania (badanie zrealizowano między 11 a 14 kwietnia 2023) pozwoliłoby znacząco zwiększyć respondentów w tym badaniu.

W rozdziale piątym *Analiza innowacyjności przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce w świetle przeprowadzonych badań* przedstawiono wyniki przeprowadzonych analiz dotyczących tytułowego zjawiska. Zaprezentowane w nim treści mają też kluczowe znaczenie z perspektywy realizacji postawionych w dysertacji celów: poznawczego, metodycznego i utylitarneho. Ponadto uformował on podstawę udzielenia odpowiedzi na wszystkie postawione pytania badawcze.

Całość rozprawy domyka podsumowanie, w którym wskazano wynikające z przeprowadzonych badań wnioski. Pewnym mankamentem tej części pracy jest nieuwzględnienie w niej – co jest charakterystyczne dla prac naukowych – dyskusji, ograniczeń dotyczących zrealizowanych badań oraz kierunków ich prowadzenia w przyszłości. Moim zdaniem warto byłoby wzmocnić także implikacje menedżerskie wynikające z opracowania zgromadzonego materiału.

Część uzupełniającą rozprawy stanowi wykaz 125 względnie aktualnych pozycji bibliografii. To liczba nie nazbyt imponująca jak na standardy pracy doktorskiej dotyczącej tak często podejmowanej w publikacjach naukowych problematyki innowacyjności przedsiębiorstw. Jednak z perspektywy realizacji zamierzeń badawczych wydaje się ona dostateczna.

Warto dodać, że recenzowana rozprawa wraz ze spisem literatury, rysunków, tabel, wykresów, załączników liczy 204 strony, w tym zasadnicza część pracy znajduje się na 171 stronach. Dodatkowo do pracy zostały dołączone streszczenia w języku polskim i angielskim.

W rozprawie mgr Katarzyna Pułym poruszyła wiele interesujących wątków. W szeregu wypadkach nie domykając rozważań otworzyła pola do dyskusji naukowej. Rozważania te intrygują do postawienia kilku pytań, które warto w mojej opinii poruszyć w ramach dalszej dyskusji nad pracą. A mianowicie:

- Jak „zielone innowacje” wdrażane w przedsiębiorstwach produkcyjnych są przyjmowane przez odbiorców w sektorze budowlanym, w tym w szczególności w firmach świadczących usługi w zakresie wznoszenia i remontów budowli?
- Jak zaostrzające się normy środowiskowe mogą wpłynąć na innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym?

Ponadto badacze dowodzą, że model biznesowy będący centralnym punktem poznania w rozprawie firm ewoluuje od charakteru transakcyjnego na korzyść relacyjnego (Neely i in., 2011). W efekcie współpraca staje się istotna i obejmuje nie tylko relacje z odbiorcami, ale także z dostawcami i wewnątrz organizacji. To podejście zgodnie z koncepcją integracji łańcucha dostaw (Flynn i in., 2010) przejawia się w zbliżaniu firmy z dostawcami i odbiorcami. Literatura (np. Santamaría i in., 2012) wiąże ten efekt z dzieleniem się wiedzą z odbiorcami. Podstawą tej wymiany jest relacja współdziałania. W związku z tym – a wymiar ten został potraktowany dość powierzchownie w pracy – pojawia się pytanie: Jaki jest udział dostawców i odbiorców w tworzeniu innowacji produktowych przez firmy produkcyjne w sektorze budowlanym?

To oczywiście pytania, które stawiam celem zainspirowania do dyskusji nad uzyskanymi wynikami.

Podsumowując rozprawa doktorska:

- stanowi argument odzwierciedlający dostateczną znajomość przedmiotu,
- jest generalnie poprawna pod względem treści,
- udowadnia umiejętność korzystania przez Autorkę z wybranych metod naukowych i korzystania ze źródeł naukowych w stopniu dostatecznym,
- odpowiada aktualnie obowiązującym normom bibliograficznym,
- wykazuje powiązania problemów teoretycznych z zagadnieniami praktyki.

Rekomendacja

W świetle powyższego mogę stwierdzić, że przygotowana pod kierunkiem naukowym dr hab. Barbary Bojewskiej, prof. SGH rozprawa doktorska mgr Katarzyny Pułym pt.: *Innowacyjność przedsiębiorstw produkcyjnych w sektorze budowlanym w Polsce* spełnia ustawowe wymagania stawiane rozprawom doktorskim.

W związku z tym wnioskuję o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

